
СНІЖКО А.О.,
Київський національний
університет
імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна

РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ

Проаналізовані сучасні підходи щодо діагностування результатів еколого-валеологічної підготовки майбутніх соціальних педагогів та розробки раціонального методичного інструментарію для оцінювання рівня валеологічної культури. Діагностування розглядаємо як інтегроване поняття, яке поєднує контроль, перевірку, оцінювання, облік знань, умінь, навичок, виявлення чинників, які впливають на ефективність процесу валеологічної підготовки, прогнозування тенденцій та динаміки розвитку навчально-виховного процесу. Зокрема, оцінювання результатів навчання пропонується проводити за допомогою рівнів сформованості валеологічної культури, що дають змогу оцінювати розвиток валеологічної культури майбутніх соціальних педагогів на будь-якому темпоральному відрізку у процесі професійної підготовки.

Ключові слова: валеологічна культура, майбутні соціальні педагоги, рівні сформованості валеологічної культури, діагностування процесів навчання, контроль, облік, оцінка, оцінювання.

Проанализированы современные подходы к диагностированию результатов эколого-валеологического подготовки будущих социальных педагогов и разработки рационального методического инструментария для оценки уровня валеологической культуры. Диагностирование рассматриваем как интегрированное понятие, объединяющее контроль, проверку, оценивание, учет знаний, умений, навыков, выявление факторов, влияющих

на эффективность процесса валеологической подготовки, прогнозирования тенденций и динамики развития учебно-воспитательного процесса. В частности, оценка результатов обучения предлагается проводить с помощью уровней сформированности валеологической культуры, позволяющие оценивать развитие валеологической культуры будущих социальных педагогов на любом темпоральной отрезке в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: валеологическая культура, будущие социальные педагоги, уровне сформированности валеологической культуры, диагностирования процессов обучения, контроль, учет, оценка, оценка.

The modern approaches to diagnostics of results eco-valeological training of future teachers and social development of rational methodological tools for the evaluation of valeological culture. Diagnosing see as an integrated concept that combines control, inspection, evaluation, accounting knowledge, skills, identifying factors that influence the effectiveness of the Health Education, forecasting trends and dynamics of the educational process. In particular, the assessment of learning outcomes is proposed to using the levels of valeological culture that allow to evaluate the development of culture valeological future social workers to any temporal interval during training.

Key words: valeological culture, future social pedagogues, valeological levels of culture, learning processes diagnosing, monitoring, recording, evaluation, assessment.

Постановка проблеми. Важливою проблемою сучасної педагогічної науки і практики є пошук шляхів, методів та засобів, які б забезпечували одержання своєчасної, об'єктивної, повної інформації про здобуття фахових знань, якість професійної освіти, ефективність навчального процесу.

Вчені вважають, що педагогічне діагностування – це процес, під час якого визначають рівень засвоєння знань, умінь і навичок, деякі аспекти розвитку та виховання студентів, опрацьовують та аналізують одержані

результати, роблять узагальнення і висновки про хід процесу навчання, про ефективність роботи викладачів, а також аналізують динаміку, тенденції, прогнозують подальший розвиток [1, с. 128; 2]. Як і ефективність будь-якого педагогічного процесу рівень сформованості валеологічної культури закономірно залежить від розробки ефективного методичного інструментарію.

Відзначають, що рівень сформованості культури вимірюються та оцінюються значною мірою за екстенсивним принципом без необхідного у такому випадку обґрунтування та розробле-

ної методики, яка б враховувала багато факторів впливу на досліджуване явище і давала змогу правильно інтерпретувати одержані результати та формулювати логічні припущення й висновки про ефективність процесу розвитку валеологічної культури майбутніх соціальних педагогів [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення вітчизняних досліджень останніх років показало, що предметом аналізу науковців обирався широкий спектр теоретичних і практичних проблем валеологічної культури майбутніх фахівців. Одночасно аналізуючи сучасну теорію і практику професійної підготовки фахівців соціономічного напрямку, можна стверджувати про недостатність вивчення і розробки діагностичних аспектів розвитку валеологічної культури студентів факультетів соціальної педагогіки.

Так Ю. Бабанський, В. Безпалько, В. Галузинський, П. Сікорський, О. Сухомлинська, М. Євтух, М. Фіцула, В. Чайка обґрунтували у своїх наукових працях основні функції, принципи, види, історико-педагогічні аспекти організації контролю й оцінювання знань. Питання професійної підготовки соціальних працівників досліджували Н. Абашкіна, С. Архипова, Н. Завиренко, С. Климчук, А. Капська, О. Назарова, Г. Ржевський, Л. Сатонівська, В. Шусть та ін. Однак, існує нагальна систематизація й упровадження результатів відповідних досліджень та досвіду з цього напрямку в вищій школі, об'єктивної оцінки рівня сформованості валеологічної культури майбутніх соціальних педагогів.

Мета дослідження - висвітлення результатів дослідження діагностування сформованості валеологічної культури майбутніх соціальних педагогів.

Виклад основного матеріалу. Існуюча система розвитку валеологічної

культури у вищій школі націлена на вирішення тимчасових завдань. Інтенсифікація педагогічних технологій потребує свідомого залучення потенціалу кожного студента, майбутнього соціального педагога, ефективної його адаптації до навчальної діяльності. Проблема розвитку валеологічної культури стає важливою складовою майже всіх сучасних педагогічних інноваційних технологій. Для забезпечення дієвої співпраці психолого-педагогічного персоналу ВНЗ валеологічна культура має сприйматися як засіб повсякденного життя, як позитивна концепція, що наголошує на соціальних і особистих ресурсах, а також на психофізичних можливостях. Кожна система впровадження інноваційних педагогічних технологій у діяльність ВНЗ має нести відповідальність за здоров'я майбутніх фахівців, рівень їх біологічної і соціальної адаптованості, забезпечувати індивідуальність та узгодженість у діяльності педагогів та студента.

У зв'язку з цим необхідно більше уваги приділяти освітній роботі зі студентами як одному із засобів, що сприяє формуванню знань про валеологічну культуру, про здоровий спосіб життя, про профілактику захворювань, забезпечення високого рівня фізичного розвитку, зменшення негативного впливу несприятливих екологічних чинників та шкідливих звичок.

В освітній системі діє понад десяток авторських і рекомендованих Міністерством освіти і науки України програм з валеології, а також різних документів, що тією чи іншою мірою стосуються валеологічної освіти учнівської та студентської молоді. Аналіз програм і документів у тій їх частині, де йдеться про змістовну компоненту валеологічної освіти і виховання щодо збереження здоров'я, дає підстави

стверджувати, що кожен компонент валеології має важливе практичне значення для системи професійної підготовки студентської молоді.

Слід також зазначити, що, обираючи валеолого-освітню модель, необхідно з'ясувати її методологічні засади. Яку методологію та який медичний інструментарій використовуємо, такий результат і отримуємо. Враховуючи, що сьогодення вимагає забезпечення соціальним педагогом ефективного функціонування системи соціально-профілактичної та колекційної роботи, актуальними стають питання визначення рівня сформованості валеологічної культури майбутніх соціальних педагогів.

На нашу думку, поняття «рівень» може відображати успішність, результати, які досягнули майбутні соціальні педагоги в процесі професійної підготовки у широкому розумінні на кожному конкретному етапі навчання або протягом усього навчального курсу.

Визначаючи рівні сформованості валеологічної культури майбутніх соціальних педагогів необхідно враховувати такі обставини: розробка відповідного методичного інструментарію має виходити з мети дослідження; рівні встановлюються за певними науковими підходами, визначаються в дискусіях, а не з чистеї волі. Рівні, які встановлені без урахування таких да-

них, будуть неінформативними та призведуть до необґрунтованих результатів. Крім того, потрібно враховувати об'єктивність рівнів сформованості валеологічної культури. Розраховуючи рівень об'єктивності, акцентують увагу на таких показниках: а) кваліфікації експертів – чим вона вища, тим компетентніший спеціаліст і тим об'єктивнішою є його думка; б) кількості експертів – колегіальна думка більшою мірою може бути визнана об'єктивною, ніж індивідуальна; в) збіг думок експертів – співпадання думок частіше свідчить про істинність колегіальної оцінки, ніж про хибні погляди колективу.

Вчені встановлювати різну кількість «рівнів», беручи за основу їх виділення різні критерії і наповнюючи кожний рівень відповідним змістом. Учені найчастіше використовували такі рівні: низький, середній, достатній, високий; незадовільний, низький, задовільний, достатній, вище достатнього; низький, середній, вище середнього та високий; низький – рецептивно-продуктивний; середній – репродуктивний; достатній – конструктивно-варіативний; високий – творчий [4; 5]. Нами було виділено три рівні сформованості валеологічної культури майбутніх соціальних педагогів.

Низький рівень сформованості валеологічної культури характеризуєть-

Рівень валеологічної культури майбутніх соціальних педагогів

К-сть осіб	Курс	Рівень валеологічної культури майбутніх соціальних педагогів		
		низький	середній	високий
14	1	88,2	11,8	0
15	2	79,5	18,4	2,1
17	3	63,8	25,3	3,3
13	4	71,4	31,7	4,5

ся відсутністю інтересу до власного здоров'я, його збереження та підтримання і навпаки позитивне ставлення до шкідливих звичок. Саме такі майбутні соціальні педагоги демонструють примітивні, поверхові знання валеологічної культури. Одночасно збільшення обсягу знань майбутнього фахівця є недостатнім для формування високого рівня валеологічної культури, важливими є розуміння сутності та особливостей валеологічної підготовки для майбутньої професійної діяльності.

Всі відповіді на анкети студентів факультету соціальної педагогіки з низьким рівнем валеологічної культури не мають наукового підґрунтя, а також бувають хибними, що базуються на примітивно-побутовій основі. Студенти самостійно здобувають знання в сфері валеологічної культури або володіють ним фрагментарно. Проведення валеологічної діяльності в майбутніх соціальних педагогів відбувається спонтанно, інтуїтивно, не цілеспрямовано, іноді навіть під тиском. У випадку невдач та прорахунків більшість майбутніх соціальних педагогів перекладають вину на інших людей. Відповідальність за результати і наслідки оздоровчої діяльності присутня лише у маленькому відсотку майбутніх соціальних педагогів. У разі позитивної динаміки та результатів діяльності валеологічної культури, необхідно постійно підкріплювати заохочувальними заходами, зацікавлюючи майбутнього соціального педагога підтримувати здоровий спосіб життя.

Середній рівень сформованості валеологічної культури майбутнього соціального педагога передбачає наявність не систематичних, неглибоких знань в сфері валеологічної культури. Обізнаність визначається в обсязі необхідного мінімуму знань. Спостері-

гаються не стійкі поняття щодо власної здорової поведінки, залежність здоров'я під впливом зовнішніх факторів. У таких майбутніх соціальних педагогів спостерігається ціннісне ставлення до свого життя та здоров'я, здоровий спосіб життя часто носить декларативний характер. Потреби до свідомої діяльності щодо збереження власного здоров'я і здоров'я оточуючих у силу усталеного стереотипу поведінки обмежуються незначними змінами у поведінці, не завжди переходять у мотив зміни існуючого стану здоров'я з подальшим коригуванням. Застосування знань валеологічної культури здійснюється не цілеспрямовано, часто носить необхідний характер в силу обставин, що склалися, на жаль результати такої діяльності недостатньо активно аналізуються і впроваджуються в повсякденне життя. Майбутні соціальні педагоги у випадку негативних наслідків та результатів не беруть на себе повну відповідальність, все це свідчить про несформовані знання про валеологічну культуру, яка може повністю змінитися під впливом різних думок оточуючого середовища, а також певних невдач та негараздів у ході проведення оздоровчих заходів. Позитивним моментом виступає те, що майбутній соціальний педагог постійно потребує пошуку інформації валеологічного змісту за чітко окресленим алгоритмом та визначеною метою. Самоосвіта з питань оздоровлення відбувається частково за власним бажання, в деяких випадках за примусом, а часом за допомогою заохочення у вигляді оцінки.

Майбутні соціальні педагоги, які мають високий рівень сформованості валеологічної культури володіють глибокими знаннями в масштабному обсязі, яка може сягати цілу, а то й більше навчальну програму, в них

наявні індивідуальні системи оздоровлення з елементами імпровізації. На цьому рівні для майбутніх соціальних педагогів характерне швидке і ефективне знаходження найбільш адекватних і доступних оздоровчих технологій у нестандартних випадках. Вони активно, повністю свідомо, творчо та ініціативно впроваджують різні оздоровчі заходи у свою повсякденну життєдіяльність, а також у життя оточуючих людей. Саме для таких майбутніх соціальних педагогів здоров'я займає найвищі рівні в ієрархічній сходінці людських цінностей. Такі фахівці постійно пропагують переваги здорового способу життя, толерантно відносяться до інших точок зору щодо оздоровлення організму.

Висновки. Дослідження оцінювання валеологічної культури майбутніх соціальних педагогів показало, що сучасні наукові підходи до організа-

ції контролю результатів валеологічної підготовки передбачають розробку відповідного методичного інструментарію, за допомогою якого можна оцінювати результати розвитку валеологічної культури. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. Якщо «рівень» розглядати як шкалу вимірювання, то «рівень сформованості валеологічної культури» має визначатися набором об'єктивних факторів – критеріїв та показників, які дають змогу комплексно оцінити досліджуване педагогічне явище та мати відповідне теоретичне і практичне обґрунтування. Перспективними напрямками подальших наукових розвідок є ранжування, систематизації та впорядкування відповідних показників валеологічної культури, визначення основних показників, значимість яких встановимо методом експертних оцінок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вікторова Л. В. Діагностування результатів навчання інішомовної професійно-орієнтованої лексики / Л. В. Вікторова // *Порівняльно-педагогічні студії : науково-педагогічний журнал / НАПНУ, Уманський державний пед. ун-т імені Павла Тичини.* – Умань : Вид-во УДПУ, 2014. – № 2-3 (15-16). – С. 127-135.
2. Ковальчук О. Б. Діагностування результатів навчання : Навчальний посібник / О. Б. Ковальчук. – Львів : Вид. центр ЛНЛУ, 2004. – 383 с.
3. Гуржій А. Методологія критеріїв оцінювання / А. Гуржій // *Освіта України.* – 2000. – № 44-45. – 1 листопада. – С. 11.
4. Вікторова Л. В. Рівні сформованості професійно-етичної компетентності у студентів ветеринарних факультетів / Л. В. Вікторова // *Розвиток науки психології та педагогіки у сучасних умовах. Тези доповідей: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (4 серпня, 2012, м. Львів),* – Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2013. – С. 87-90.
5. Грибан Г.П. Оцінка стану здоров'я студентів в навчальному процесі / Г.П. Грибан // *Молода спортивна наука України: зб. наук. праць з галузі фіз. вих., спорту і здоров'я людини.* – Вип. 15. – Львів: ЛДУФК, 2011. – Т. 4. – С. 25-29.

TRANSLITERATION OF RESOURCES:

1. Viktorova L. V. *Diagnostuvannya rezultatlv navchannya InshomovnoYi profeslyno-orientovanoYi leksiki* / L. V. Viktorova // *Porivnyalno-pedagogichni studiyi : naukovopedagogichniy zhurnal / NAPNU, Umanskiy derzhavniy ped. un-t Imeni Pavla Tichini*. – Uman : Vid-vo UDPU, 2014. – # 2-3 (15-16). – S. 127-135.
2. Kovalchuk O. B. *Diagnostuvannya rezultatlv navchannya : Navchalniy posibnik* / O. B. Kovalchuk. – Lviv : Vid. tsentr LNLU, 2004. – 383 s.
3. Gurzhly A. *Metodologiya kriteriyiv otsinyuvannya* / A. Gurzhly // *Osvita Ukraini*. – 2000. – # 44-45. – 1 listopada. – S. 11.
4. Viktorova L. V. *Rivni sformovanosti profeslyno-etichnoYi kompetentnosti u studentlv veterinarnih fakultetlv* / L. V. Viktorova // *Rozvitok nauki psihologiyi ta pedagogiki u suchasnih umovah. Tezi dopovidey: materlali Mizhnarod. nauk.-prakt. konf. (4 serpnia, 2012, m. Lviv)*, – Lviv: GO «Lvivska pedagogichna spilnota», 2013. – S. 87-90.
5. Griban G.P. *Otsinka stanu zdorov'ya studentlv v navchalnomu protsesi* / G.P. Griban // *Moloda sportivna nauka Ukraini: zb. nauk. prats z galuzi fiz. vih., sportu i zdorov'ya lyudini*. – Vip. 15. – Lviv: LDUFK, 2011. – T. 4. – S. 25-29.